

Nr 110.

Av fröken **Andersson**, med förslag till lag om ändrad lydelse av 41 § sinnessjuklagen.

Under senaste tiden har allmänheten tyckt sig finna en tendens till ökning av sedlighetsbrottsligheten. Icke minst dagspressens talrika och ofta på ett uppseendeväckande sätt presenterade underrättelser om sexuella övergrepp, särskilt mot minderåriga, ha föranlett detta intryck. Det är naturligt, om en dylik tendens vore ägnad att allvarligt oro opinionen. Sedlighetsbrott, förövade mot barn, äro också särskilt ägnade att väcka krav på drakoniska åtgärder från samhällets sida; finner allmänheten samhällsskyddet otillfredsställande gentemot dem som föröva dessa brott, blir lätt nog hela det kriminalrättsliga reaktionssystemet föremål för misstro. Man har därför anledning att uppmärksamma den oro som uppstått i fråga om sedlighetsförbrytelsearnas behandling.

Det synes dess bättre vara tveksamt, huruvida den utbredda föreställningen, att sedlighetsbrotten ökat i antal, motsvarar verkligheten. Någon allmän ökning av brottsligheten på detta område har statistiken ej givit belägg för. Oavsett hur härmed förhåller sig, bör det dock vara angeläget att samhällets ingripanden mot dessa förbrytare utformas på ett ändamålsenligt sätt.

Sedlighetsbrotten äro för närvarande föremål för behandling av straffrättskommittén inom ramen för det allmänna reformarbetet på kriminallagstiftningens område. Riksdagen får därför anledning att i sinom tid taga ställning till frågan i dess helhet. Resultatet av kommitténs arbete kan emellertid komma att dröja.

I avbidan härpå synas vissa åtgärder utan tidsutdräkt böra företagas

beträffande en särskild grupp brottslingar inom sedlighetsbrottens område, nämligen dem som föröva sådana »tukt och sedlighet sårande gärningar», som avses i 18 kap. 13 § andra punkten strafflagen.

Under nämnda lagrum falla ett stort antal sedlighetssårande förfaranden av tämligen skiljaktig natur. I huvudsak torde man kunna urskilja tre huvudgrupper:

- 1) exhibitionism, d. v. s. blottande av könsorganen för personer av motsatt kön,
- 2) andra sexuella angrepp, som äro riktade mot personer av motsatt kön och som icke innefatta våldtäkt, försök till våldtäkt, incest eller annan straffbelagd otukt, samt
- 3) vissa homosexuella förfaranden, som icke kunna betecknas som otukt.

Bland dem som föröva dessa brott kunna de homosexuella i detta sammanhang lämnas å sido, särskilt med hänsyn till att homosexuella angrepp mot minderåriga i stor utsträckning falla under 18 kap. 10 § strafflagen.

Vad angår exhibitionisterna, torde de flesta av dessa utgöras av intellektuellt efterblivna och psykoinfantila individer, vilka ofta torde vara i behov av psykiatrisk vård i någon form.

Den återstående gruppen, som alltså består av dem som föröva andra sedlighetssårande gärningar än de nyss berörda, torde i icke ringa mån innesluta sexualförbrytare av vida allvarigare slag. Bland dessa torde man nämligen ha att söka åtskilliga abnorma individer, som kanske endast er-tappas med exempelvis otuktig beröring av småflickor, men som endast på grund av omgivningens vaksamhet, skrämsel eller andra tillfälliga omständigheter stanna därvid. Här är det alltså fråga om människor, vilka ofta lida av djupgående psykiska defekter och som, om de icke bli föremål för vård, kunna bli till påtaglig fara för sin omgivning. Det framstår därfö, som synnerligen angeläget att deras abnormitet blir fastställd så att vård-behovet kan tillfredsställas. Vanliga straff torde på personer av här avsedd beskaffenhet icke ha någon nämnvärt återhållande effekt.

Vad som nu föranleder, att detta spörsmål bör uppmärksammas, är att de personer som lagföras för brott mot 18 kap. 13 § andra punkten straff-lagen — i motsats till andra sedlighetsförbrytare — i allmänhet *icke* bli föremål för sinnesundersökning.

Den i lagrummet stadgade påföljden är »böter eller fängelse». Normalstraffet är sålunda böter; i det allt övervägande antalet fall ådömas också böter för sådana förseelser varom här är fråga.

Enligt 41 § andra stycket sinnessjuklagen må, då brott icke finnes för-skylla svårare straff än böter, sinnesundersökning av den misstänkte ske, endast när särskilda skäl äro därtill.

En sinnesundersökning medför alltid olägenheter för den som undersökes. Kan påföljden för brottet beräknas stanna vid böter, kan en sinnesundersökning innebära ett större mått av lidande och obehag än den brottspåföljd domstolen kan komma att utdöma. På grund härav och till följd av lagens uttryckliga förbehåll synas domstolarna draga sig för att förordna om sinnesundersökning av dem som misstänkas för sedlighetssårande handlingar.

Den psykiska beskaffenheten av åtskilliga sexualförbrytare som hänföras under 18 kap. 13 § strafflagen borde emellertid tämligen regelmässigt motivera sinnesundersökning för att skydda andra för den farlighet många av dessa förbrytare representera och bereda dem själva tillfälle till den vård de behöva. En ändring av domstolarnas praxis synes fördenskull snarast böra komma till stånd.

Detta kan ske på i huvudsak två vägar. I ett uttalande, som representanter för ett stort antal svenska kvinnoföreningar riktat till straffrättskommittén, har man i första hand pekat på önskvärdheten av en skärpning av påföljden för sedlighetssårande gärningar för att därigenom giva domstolarna större möjligheter att förordna om sinnesundersökning. Som nyss anförts torde emellertid påföljden som sådan ha ringa betydelse för att avhålla de människor, som det här är fråga om, från att begå sina brott. Man bör vidare minnas att under 18 kap. 13 § strafflagen kunna hänföras också vissa okynnesförseelser, som i och för sig icke böra medföra strängare påföljd än böter. Med hänsyn härtill och då det kan möta betänkligheter att ta upp frågan om påföljden, innan utredning om lagstiftningens framtida utformning på detta område föreligger, synes det mig att en straffskärpning icke är den lämpligaste lösningen, åtminstone för närvarande.

Det syfte man i själva verket vill tillgodose, nämligen att de här ifrågavarande förbrytarna regelmässigt underkastas sinnesundersökning, kan man också nå på enklare sätt. Det borde sålunda enligt min mening vara möjligt att uttryckligen undantaga sedlighetssårande handlingar från den i 41 § andra stycket sinnessjuklagen stadgade begränsningen av sinnesundersökningar vid bötesbrott. Skedde detta, kunde man räkna med att sinnesundersökning vanligen kommer att äga rum beträffande dem som föröva sådana handlingar; anledning torde nämligen få anses föreligga till antagande att de förövat gärningarna under inflytande av sådan själslig abnormitet, att de behöva vård, en vård som i lindrigare fall kan begränsas till att de ställas under kontinuerlig tillsyn av en psykiater. En sådan lagändring, som alltså tillgodoser det aktuella syftet utan att föregripa något framtida ställningstagande till denna form av brottslighet, synes kunna företagas utan särskilda förarbeten.

Med anledning härav får jag hemställa,

att riksdagen måtte för sin del antaga följande förslag till

*Lag
om ändrad lydelse av 41 § sinnessjuklagen.*

Härigenom förordnas, att 41 § sinnessjuklagen den 19 september 1929 skall erhålla följande lydelse:

Föreligger anledning — — — — —
— — — — — målets avgörande.

Avser brottet annan gärning än sådan tukt och sedlighet sårande handling, varom förmäles i 18 kap. 13 § strafflagen, och finnes det icke förskylla svårare straff än böter, må sinnesundersökning ske endast när särskilda skäl därtill äro.

Stockholm den 21 januari 1949.

Ebon Andersson.
